

Spis treści

Przedmowa	15
---------------------	----

SPÓR HISTORYZMU Z RECENTYWIZMEM O KONCEPCJĘ DZIEJÓW

Wstęp. Recentywizm jako kategoria filozofii cywilizacji	23
---	----

Rozdział I

Zagadnienie historyzmu i recentywizmu w epistemologii historycznej	31
1. Problemy poznawcze nauk humanistycznych	31
2. Spór historyzmu z recentywizmem w historiozofii Hegla	34
3. „Nędza historyzmu” czy postawa recentywistyczna historyka?	35

Rozdział II

Recentywizm jako zasada przewidywań historycznych, charakteryzujących dyrektywę historyzmu	37
--	----

Rozdział III

Dwa warianty problemu: optymalny zasięg i optymalny obszar stosowania przewidywań historycznych	39
---	----

Rozdział IV

Zasada recentywizmu a kryteria zasięgu przewidywań historycznych charakteryzujących dyrektywę historyzmu	41
1. Próg I. Kryterium zasięgu przewidywań historycznych, charakteryzujących dyrektywę historyzmu w wersji słabszej	41
2. Próg II. Kryterium zasięgu przewidywań historycznych, charakteryzujących dyrektywę historyzmu w wersji mocniejszej	46
3. Zasada recentywizmu a syntetyczne kryterium zasięgu przewidywań historycznych, charakteryzujących dyrektywę historyzmu w obu wersjach	49
4. Recentywistyczna zależność między optymalizacją zasięgu przewidywań historycznych a optymalizacją obszaru ich stosowania	57

Rozdział V

Obszar I stosowania przewidywań historycznych charakteryzujących dyrektywę historyzmu w wersji słabszej (teorie zachowania)	59
1. Teorie zachowania jako obszar formułowania przyszłości szczegółowych	59
2. Zasada recentywizmu a teorie zachowania jako obszar kierowania przyszłości szczegółowych	65

Rozdział VI

Obszar II stosowania przewidywań historycznych, charakteryzujących dyrektywę historyzmu w wersji mocniejszej (ogólna teoria materializmu historycznego) . . . 71

Rozdział VII

Obszar III stosowania przewidywań historycznych, charakteryzujących dyrektywę historyzmu w wersji reentywistycznej (teoria identyfikacji kulturowej) . .	78
1. Reentywizm jako filozofia „tutaj-teraz-bycia”	78
2. Podmiot jednopojawieniowy i wielopojawieniowy	81
3. Podmiot „ja” i okolicznik czasu „teraz”	84
4. Reentywizm jako współczesne spojrzenie na rzeczywistość	87
5. Reentywizm jako współczesne spojrzenie na historię	90

Rozdział VIII

Mechanizmy identyfikacji kulturowej w koncepcji reentywizmu	93
1. Reentywizm i typy poznania historycznego	93
2. Reentywizm w pojmowaniu typów cywilizacji	95
3. Mechanizmy identyfikacji kulturowej i mutacje kultury	99
4. Zasady interpretacji reentywistycznej	100

CYWILIZACJA DIATYMICZNA CZYLI ŚWIAT JAKO STRACH I ŁUP

Księga pierwsza

ARCHETYPY CYWILIZACJI OBECNE W KODONIE KULTURY „CZŁOWIEKA PROMETEJSKIEGO”

Rozdział I

Powstanie społeczeństwa ludzkiego — od człowieka jednopojawieniowego do człowieka wielopojawieniowego	109
1. Powstanie sfery <i>thymos</i> jako wyzwolenie od strachu zwierzęcego	109
2. Powstanie sfery <i>phronesis</i> jako uniwersalizacja cech narzędzia	111
3. Obiektywizacja duchowej sfery życia w kulturze	117

Rozdział II

Identyfikacja materialna człowieka jednopojawieniowego z kulturą naturalistyczną człowieka wielopojawieniowego	122
1. Człowiek znaczy: <i>an-thropos</i>	122
2. Przewaga pierwiastka żeńskiego nad męskim	124
3. Sztuka jako przejaw aktywności pierwiastka męskiego	125
4. Człowiek pierwotny w poszukiwaniu nowego łupu	132
5. Zasada miejsca „tu” i zmienne „teraz”	134
6. Słaba identyfikacja z własną tradycją	136

Rozdział III

Wędrowka do nowych miejsc i integracja grup odłączonych	140
1. Swoistości kultur lokalnych	141
2. Cechy kultury człowieka wielopojawieniowego epoki neolitu	150
3. Pierwsze dni historii	153

Rozdział III

Babilon: „Wrota Boga”	267
1. Narodziny państwa starobabilońskiego	267
2. Identyfikacja demokratyczna jako forma prawa w Babilonii XVIII wie- ku p.n.e.	268
3. Zmierzch państwa centralnego	271
4. Hegemonia naczelnego wodza	272

Rozdział IV

Państwo chaldejskie i koniec identyfikacji uniwersalnej	273
---	-----

Rozdział V

Państwo Dariusza	277
1. Od Cyrusa do Kambizesa	277

Rozdział VI

Upadek Achemenidów	281
1. Spustoszenie Miletu	281
2. Kultura i religia w monarchii Achemenidów	283
3. Kres możliwości identyfikacji personalistycznej	287

Księga czwarta

ARCHETYPY CYWILIZACJI OBECNE W KODONIE KULTURY ASYRYJSKIEJ

Rozdział I

Początek identyfikacji etatystycznej Asyrii	291
1. Gdy narodził się Assur	291
2. Pseudoidentyfikacja Assuru z państwem Mitanni	293
3. Personalizm władców Asyrii	295

Rozdział II

Państwo asyryjskie jako system identyfikacji militarystycznej	297
1. Przebudowa wewnętrzna państwa	297
2. Imperium permanentnej migracji	298
3. „Zmęczenie militarystyczne” Asyryjczyków i „zamordowanie” Niniwy	302
4. Babilonia a kultura Asyrii	304

Księga piąta

ARCHETYPY CYWILIZACJI OBECNE W KODONIE KULTURY AZJI MNIEJSZEJ

Rozdział I

Tajemnice świata Hetytów	309
1. Na skrzyżowaniu dróg świata	309
2. „Gdy król kraju Hatti wyruszy na wyprawę...”	310
3. Depersonalizacja państwa hetyckiego	313
4. Państwo bez własnej kultury, które niosło kulturę innym	314

Rozdział II

Kultura transcendentna krajów Azji Przedniej	315
1. Buforowy świat Fenicjan	315
2. Kultura transcendentna i pseudoadopcja Syryjczyków	320
3. Kultura transcendentna Palestyny	321

Księga szósta
ARCHETYPY CYWILIZACJI OBECNE W KODONIE
KULTURY ARABSKIEJ

Rozdział I

Kultura transcendentna ludów Półwyspu Arabskiego	331
1. Ród, który jest w drodze (Arabia Felix)...	331

Rozdział II

Identyfikacja uniwersalistyczna kultury arabskiej	333
1. Od identyfikacji transcendentnej do uniwersalistycznej	333
2. Identyfikacja militarystyczna zdobywców arabskich	337

Księga siódma
ARCHETYPY CYWILIZACJI OBECNE W KODONIE
KULTURY CHIŃSKIEJ

Rozdział I

„Zapiski historyczne” Sy-ma Ts'iena	349
1. Kultura oparta na pierwiastku żeńskim	349
2. Od identyfikacji despotycznej do teokratycznej	352

Rozdział II

Chiński model identyfikacji dynastyczno-despotycznej	354
1. Czouskie indygenaty	354
2. Żelazo i słabość, czyli koniec słabych państw	355
3. Od „Księgi przemian” do ideologii recentywistycznej	357

Rozdział III

U źródeł imperium	361
1. Mutacja kulturowa polarna	361
2. Mit o Sui-żenie, czyli prometeizm chiński	364
3. Identyfikacja transcendentna państwa Ts'in	368
4. Etyka prostomyślności jako istota filozofii chińskiej	370

Rozdział IV

Filozofia „Wielkiego Muru”	372
1. Lęk i władza	372
2. Powrót do indygenatu	373
3. Identyfikacja metropolitarna	375
4. Identyfikacja despotyczna cesarzy Han	377

Rozdział V

Reformy inspirowane przez konfucjanistów	379
1. Próba powrotu do „złotej ery”	379
2. Powstanie „czerwonych brwi”	380
3. Odbudowa identyfikacji transcendentnej państwa	381
4. Duch wiedzy chińskiej	382
5. Bunt „Złotych Turbanów” i upadek identyfikacji etatystycznej	385

Księga ósma
ARCHETYPY CYWILIZACJI OBECNE W KODONIE
KULTURY INDYJSKIEJ

Rozdział I

Stary świat w dolinie Indusu	389
1. Hipoteza „aryjskiego podboju Indii”	389
2. Kultura Harappy	390

Księga szósta

ARCHETYPY CYWILIZACJI OBECNE W KODONIE KULTURY ARABSKIEJ

Rozdział I

Kultura transcendentálna ludów Półwyspu Arabskiego	331
1. Ród, który jest w drodze (Arabia Felix)...	331

Rozdział II

Identyfikacja uniwersalistyczna kultury arabskiej	333
1. Od identyfikacji transcendentálnej do uniwersalistycznej	333
2. Identyfikacja militarystyczna zdobywców arabskich	337

Księga siódma

ARCHETYPY CYWILIZACJI OBECNE W KODONIE KULTURY CHIŃSKIEJ

Rozdział I

„Zapiski historyczne” Sy-ma Ts'iena	349
1. Kultura oparta na pierwiastku żeńskim	349
2. Od identyfikacji despotycznej do teokratycznej	352

Rozdział II

Chiński model identyfikacji dynastyczno-despotycznej	354
1. Czouskie indygenaty	354
2. Żelazo i słabość, czyli koniec słabych państwów	355
3. Od „Księgi przemian” do ideologii recentywistycznej	357

Rozdział III

U źródeł imperium	361
1. Mutacja kulturowa polarna	361
2. Mit o Sui-żenie, czyli prometeizm chiński	364
3. Identyfikacja transcendentálna państwa Ts'in	368
4. Etyka prostomyślności jako istota filozofii chińskiej	370

Rozdział IV

Filozofia „Wielkiego Muru”	372
1. Lęk i władza	372
2. Powrót do indygenatu	373
3. Identyfikacja metropolitarna	375
4. Identyfikacja despotyczna cesarzy Han	377

Rozdział V

Reformy inspirowane przez konfucjanistów	379
1. Próba powrotu do „złotej ery”	379
2. Powstanie „czerwonych brwi”	380
3. Odbudowa identyfikacji transcendentálnej państwa	381
4. Duch wiedzy chińskiej	382
5. Bunt „Zółtych Turbanów” i upadek identyfikacji etatystycznej	385

Księga ósma

ARCHETYPY CYWILIZACJI OBECNE W KODONIE KULTURY INDYJSKIEJ

Rozdział I

Stary świat w dolinie Indusu	389
1. Hipoteza „aryjskiego podboju Indii”	389
2. Kultura Harappy	390

Rozdział II

Wedy i upadek cywilizacji Indusu	392
1. Mutacja kulturowa punktowa w dolinie Indusu	392
2. Mahabharata i Ramajana, czyli wzlot i upadek rodu ludzkiego	394

Rozdział III

Identyfikacja teokratyczna cywilizacji indyjskiej	396
1. W świecie Maurjów	396
2. Identyfikacja industrialna staroindyjskiej polis	397
3. Nirwana — świat prostomyślności wyzwolonej	400
4. Buddyzm — identyfikacja monachistyczna religii państwowej	407

Rozdział IV

Identyfikacja transcendentna państwa Kuszanów	408
1. Indianizacja Kuszanów	408
2. Buddyzm miejski i religie lokalne	410
3. Od algebry do sanskrytu	412

Księga dziewiąta

ARCHETYPY CYWILIZACJI OBECNE W KODONIE KULTURY GRECKIEJ

Rozdział I

Egea — „złota gałąź” cywilizacji	417
1. Identyfikacja i odosobnienie	417
2. Identyfikacja metropolitarna państwa kretańskiego	418
3. Achajowie i Grecja mykeńska	421

Rozdział II

Homer — światło cywilizacji helleńskiej	425
---	-----

Rozdział III

Cywilizacja „archaiczna” i helleńska polis	434
1. Tak było w Argos, Koryncie i Atenach...	434
2. Kolonizacja jako typ identyfikacji transcendentnej świata helleńskiego	438
3. Sparta achajska i dziedzictwo kultury mykeńskiej	440
4. Attyka a identyfikacja demokratyczna państwa ateńskiego	442
5. Kultura humanistyczna i religia „olimpijska”	446
6. Filozofia prometejska	449
7. Pierwiastek męski i żeński w kulturze greckiej	455

Rozdział IV

Wojny grecko-perskie o identyfikację transcendentną	458
1. Potęga oparta na żelaznej technice	458
2. Areopag — ostoja oligarchii ateńskiej	462
3. Perykles — <i>spiritus movens</i> demokracji ateńskiej	463

Rozdział V

Upadek identyfikacji transcendentnej Aten	465
1. Wojna peloponeska i kryzys greckiej polis	465
2. Mutacja kulturowa zmiany sensu i kryzys miasta-państwa	466
3. Dlaczego wyprawy Spartan przeciw Atenom były nieskuteczne?	467

Rozdział VI

Kultura helleńska i wspólnota obywatelska	468
1. Filozofia i antropologia	469
2. Historiografia i identyfikacja historyczna świata helleńskiego	478

3. Retorzy a identyfikacja demokratyczna państwa	480
4. Teatr a identyfikacja transcendentalna państwa	481
5. Aischylos i narodziny tragedii greckiej	482
6. Sofokles i ślepe siły losu	483
7. Eurypides i los człowieka jednopojawieniowego	483
8. Arystofanes i obrona Lizystraty	484
9. Harmonia eutyfroniczna w świecie muzyki	485
10. Freski Polignota i harmonia idealna	486
11. Dyskobol — technika „zwolnionej kamery”	486
12. Akropol, czyli identyfikacja polityczna sztuki	486

Rozdział VII

Aleksander Macedoński i epoka hellenistyczna	487
1. Koalicja państw greckich i tradycja niepodległości	487
2. Przemoc i polityka „wyzwalania”	489

Rozdział VIII

Świat śródziemnomorski i panhellenizm	492
1. Źródła identyfikacji uniwersalistycznej	492
2. Egipt i kryzys identyfikacji dynastycznej	493
3. Kultura hellenistyczna i synkretyzm	493
4. Intelktualści i Museion aleksandryjski	494
5. Nauka hellenistyczna i świat abstrakcji	495
6. Utopie i historyzm	495
7. Filozofia losu i wolności	496

Księga dziesiąta

ARCHETYPY CYWILIZACJI OBECNE W KODONIE KULTURY RZYMSKIEJ

Rozdział I

Lacjum według ceremoniału etruskiego	503
1. Indygenat i utrata więzi rodowej	503
2. Kapitol — <i>axis mundi</i>	505
3. Identyfikacja republikańska miasta	508

Rozdział II

Powstanie cywilizacji rzymskiej i upadek państw hellenistycznych	512
1. Zwycięstwo Pyrrusa i hegemonistyczna identyfikacja Rzymu	512
2. Identyfikacja transcendentalna imperium romanum	514

Rozdział III

Cywilizacja rzymska i synkretyzm religijny	518
--	-----

Rozdział IV

Rzym — identyfikacja agrarystyczna	521
1. Miasto i produkcja	521
2. Ruchy agrarne i depersonalizacja plebsu	522
3. Zagrożenie identyfikacji transcendentalnej Rzymu	525
4. Spartakus — porażka identyfikacji serwilistycznej	526

Rozdział V

Zmierzch identyfikacji republikańskiej Rzymu	528
1. Rzym — wielkie mocarstwo kolonialne	528
2. Pierwszy triumwirat — zagrożenie identyfikacji transcendentalnej i immanentnej Rzymu	528

3. Cezar — <i>dictator in perpetuum</i>	531
4. Mutacja kulturowa delecyjna, czyli „wojna w domu”	532
5. Kultura Republiki Rzymu	534
Rozdział VI	
Od <i>thymos</i> „tutaj-teraz-bycia” republiki do <i>phronesis</i> „nie-tutaj-teraz-bycia” cesarstwa	537
1. 44 lata „boskiego Augusta”	537
2. Pryncypat i kultura rzymska	539
Rozdział VII	
Kultura i polityka Rzymian	544
1. Kultury prowincjonalne i Łuk Tytusa	544
2. Literatura i historia	544
Rozdział VIII	
Religie rzymskie i Soter chrześcijan	545
Rozdział IX	
Dajmon i teologizująca filozofia	550
Rozdział X	
Identyfikacja chrystianistyczna państwa i barbaryzacja imperium rzymskiego	556
1. Połączenie identyfikacji kolonistycznej z militarystyczną	556
2. Chrześcijaństwo państwowe	557
3. Cesarstwo Juliana Apostaty i renesans chrześcijaństwa	558
4. Czekanie na barbarzyńców	559
Księga jedenasta	
ARCHETYPY CYWILIZACJI OBECNE W KODONIE	
KULTURY BIZANTYJSKIEJ	
Rozdział I	
Bizancjum czyli ocalenie identyfikacji immanentnej	563
Rozdział II	
Przebieg identyfikacji kulturowej w Bizancjum	566
Rozdział III	
Pogrom Żelotów i niewola osmańska	569
Księga dwunasta	
ARCHETYPY CYWILIZACJI OBECNE W KODONIE	
KULTURY ROMAŃSKIEJ	
Rozdział I	
Identyfikacja transcendentna państwa Karola Wielkiego	573
1. Państwo „gnuśnych” Merowingów	573
2. Diadem cesarski — nowa postać identyfikacji transcendentnej	575
3. Identyfikacja teokratyczna i „Renesans karoliński” w kulturze	577
Rozdział II	
Francja i Włochy na drodze do identyfikacji immanentnej	579
1. Identyfikacja nominalistyczna państwa francuskiego	579
2. Początki identyfikacji etatystycznej Włoch	580
3. Kultura i zanik pierwiastka fronicznego	582
Rozdział III	
Chrześcijaństwo jako kościół uniwersalny	583

Rozdział IV	
Identyfikacja urbanistyczna Europy	586
Rozdział V	
Krucjaty — czyli identyfikacja transcendentna Zachodu	588
Rozdział VI	
Rozwój identyfikacji etatystycznej Francji	591
Rozdział VII	
Kultura miejska jako nowe zjawisko w sferze <i>thymos</i>	592
Rozdział VIII	
Włochy: ethos patrycjuszowski	594
1. Identyfikacja transcendentna miast-republik	594
2. Kultura republik miejskich	596
Rozdział IX	
Początki identyfikacji industrialistycznej Włoch i personalizm Renesansu . . .	597
Rozdział X	
Żakeria i identyfikacja immanentna Francji	604

Księga trzynasta
**ARCHETYPY CYWILIZACJI OBECNE W KODONIE
KULTURY HISZPAŃSKIEJ**

Rozdział I	
Mutacja kulturowa konstytutywna na terenach Hiszpanii	613
Rozdział II	
Identyfikacja chrześcijańska państw Hiszpanii	616
Rozdział III	
Identyfikacja transcendentna miast oraz identyfikacja etatystyczna państwa	619

Księga czternasta
**ARCHETYPY CYWILIZACJI OBECNE W KODONIE
KULTURY GERMAŃSKIEJ**

Rozdział I	
Mutacja kulturowa polarna w świecie plemion germańskich	625
Rozdział II	
Identyfikacja immanentna <i>Regnum Teutonicorum</i>	628
Rozdział III	
Rozpad identyfikacji immanentnej Niemiec	630
Rozdział IV	
Podstawy identyfikacji transcendentnej Świętego Cesarstwa Rzymskiego . .	633

Księga piętnasta
**ARCHETYPY CYWILIZACJI OBECNE W KODONIE
KULTURY ANGLOSASKIEJ**

Rozdział I	
Identyfikacja transcendentna Anglii w walce z Normanami	639
Rozdział II	
Normanowie i identyfikacja etatystyczna Anglii	642

Rozdział III

Rynek wewnętrzny a identyfikacja nacjonalistyczna Anglii 646

Rozdział IV

Anglia a identyfikacja transcendentna Europy 653

Rozdział V

Kapitał a mutacja kulturowa typu *phronesis* 655

1. Anglia — „warsztat świata” 655

2. Identyfikacja immanentna a identyfikacja transcendentna Anglii . . . 657

3. Identyfikacja człowieka jednopojawieniowego z kulturą humanistyczną
człowieka wielopojawieniowego 662

Epitome 666